

UDC
UDK 911.3:63 (453.33) = 863

OBMESTNO KMETIJSTVO TRSTA

Marijan Klemenčič*

Namen prispevka je osvetliti regionalni pomen kmetijstva na Tržaškem, posebej še s stališča vloge kmetijstva v obmestju Trsta.

Podrobnejši vpogled v problematiko je otežen zaradi skopih podatkov, njihova narava pa omogoča uporabo le najbolj tradicionalnih geografskih metod.

Podatki o stanju zemljiških kategorij (1) so objavljeni za vsako leto posebej, a le po upravnih občinah, ki jih je na Tržaškem šest. Poleg tega podatki ne dopuščajo, da bi zanesljivo sledili spremembam zemljiških kategorij, ker se kriteriji za opredeljevanje posameznih zemljiških kategorij očitno spreminjajo.

Številu aktivne kmečke delovne sile v povojnem času lahko sledimo le preko treh časovnih presekov: 1951, 1961 in 1971 (2), in sicer po občinah. Primerjava stanja kmečke delovne sile med omenjenimi obdobji je le približna zaradi različnih kriterijev opredeljevanja.

Še najlaže sledimo gibanju števila živine po posameznih letih (1), spet le v okviru občin.

Osnovni problem zajemanja podatkov je torej v tem, da se nanašajo na sorazmerno velike površinske enote, da so zelo težko ali skoraj neprimerljivi ter da samo zbiranje podatkov sloni večkrat le na ocenah.

Natančnejši vpogled v stanje kmetijstva na Tržaškem je bil omogočen s podatki o globalni kmetijski proizvodnji po naseljih (3) za leto 1978 oziroma 1977 (število živine in cvetličarn ter količino pridelanega vina) ter s podatki socialnogeografske analize naselij Gropada, Trebče (4) in Lonjer (5).

Že v uvodu je treba poudariti številne razsežnosti kmetijstva na Tržaškem: socialne, proizvodne, ekološke, vizuelno-estetske itd., posebej pa še narodnostne. Kmetijstvo na Tržaškem je v veliki meri v rokah prebivalcev slovenske narodnostne skupnosti, tako da splošno problematiko kmetijstva lahko povezujemo s problematiko dobršnega dela slovenskega prebivalstva na tržaškem podeželju.

* Mag., PZE za geografijo, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana, YU.

Osnovni pokazatelji zemljiške strukture

Kljub skromni površini celotnega Tržaškega, 22 km², so naravni pogoji za kmetijstvo zelo pisani. V osnovi lahko razlikujemo med kraškimi in flišnimi območji. Kras postavlja kmetijski proizvodnji svojstvene zahteve predvsem z različno stopnjo zakrasedlosti in reliefne energije. Pri krasu moramo biti previdni, ker imamo opravka z močno preoblikovanim oziroma kultiviranim naravnim okoljem. Na flišu ločimo bolj ali manj strmo pobočje ob robu kraške planote, gričevje in akumulacijske ravnine ob spodnjih tokovih Rosandre in Reke.

Po objavljenih uradnih podatkih je bilo v kmetijski sezoni 1974—75 na Tržaškem 4,2 % površin v njivah in le poldrugi odstotek manj v vinogradih (1). Travnikov je bilo 23 % in gozdov 30 %. Kmetijski zemljiški fond je torej skromen ter svojstven zaradi posebnih naravnih pogojev.

Glede strukture zemljiških kategorij lahko sledimo spremembam le okvirno. Kolikor toliko realno sliko nam dajejo podatki o spremembah poljedelskih in travniških površin. Značilna sta padca obsega njiv v obdobju 1955—60 ter l. 1970, ko pride do stabilizacije njihovega obsega. Podobno velja tudi za travniške površine, le z razliko, da je bilo nazadovanje obsega pred l. 1970 pri travnikih bolj zmerno kot pri njivah. Natančnejšega računanja bilanc smeri sprememb v zemljiških kategorijah obstoječi uradni podatki ne dovoljujejo.

Kmečka delovna sila

Pomembnejši kot statistični so funkcijski pokazatelji vloge kmetijstva na določenem območju. V primeru Tržaškega še posebej prihaja do izraza pogosta obravnava kmetijstva, z zatrjevanjem, da pravih kmetov praktično ni več in da je kmetijska proizvodnja zanemarljivo majhna. Taka mnenja so posledica naslanjanja na statistične podatke, nepoznavanja stanja na terenu ali pa so orodje za špekulativne posege v prostor. Omenjeni odnos do kmetijstva oziroma nepoznavanje pojava vodi k neodgovornim posegom v pokrajino, pri čemer je zaradi njenega stihijskega razvoja prizadeta celotna družba (zakon močnejšega!), posebno pa še pripadniki slovenske narodnostne skupnosti kot pretežni lastniki zemlje in vzdrževalci kmetijske proizvodnje.

Značilnosti deagrarizacije po zadnji vojni

Delež aktivnega kmečkega prebivalstva na Tržaškem kaže na visoko stopnjo deagrarizacije; l. 1951 je znašal 2,2 %, l. 1971 pa le še 0,8 %.

Podatki nas lahko zavedejo, če ne odštejemo Trsta kot neagrarnega središča. Kljub neposredni bližini Trsta okoliške občine izkazujejo še sorazmerno močno kmetijsko obeležje. Najbolj kmetijska občina Zgonik je imela l. 1971 še vedno 10 % aktivnega prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu. Celo v miljski občini je znašal delež aktivnega kmečkega prebivalstva skoraj 3 % (precejšen del »kmetov« verjetno odpade na ribiče).

Razvoj deagrarizacije v povojnem času je bolj posledica zunanjih dejavnikov kot pa normalnega socialnogospodarskega razvoja tržaškega podeželja. Zelo močno povojno deagrarizacijo (1951—61) sta doživela repentnorska in dolinska občina. Prva predvsem zaradi vse večjega pomena mednarodnega prehoda pri Fernetičih in z njim povezanega doseljevanja prebivalstva, druga pa zaradi sproletariziranja dobršnega dela kmetov z odvzecom najboljše kmetijske zemlje za razširitev tržaške industrijske cone.

Starostna sestava aktivnih kmetov

Iz splošnih izkušenj, posebej pa iz močne stopnje deagrarizacije, lahko sklepamo na ostarelost aktivnega kmečkega prebivalstva. Po popisu prebivalstva je bilo l. 1971 na Tržaškem le 7 % kmetov, mlajših od 30 let; nad 60 let starih je bilo 30 %. V ostalih dejavnostih je delež najmlajše in najstarejše generacije ravno nasproten, čeprav je za prebivalstvo na Tržaškem na splošno značilna visoka stopnja ostarelosti. Kar v štirih od šestih občin ni kmeta, mlajšega od 20 let.

Socialni premiki nosilcev kmetijske proizvodnje

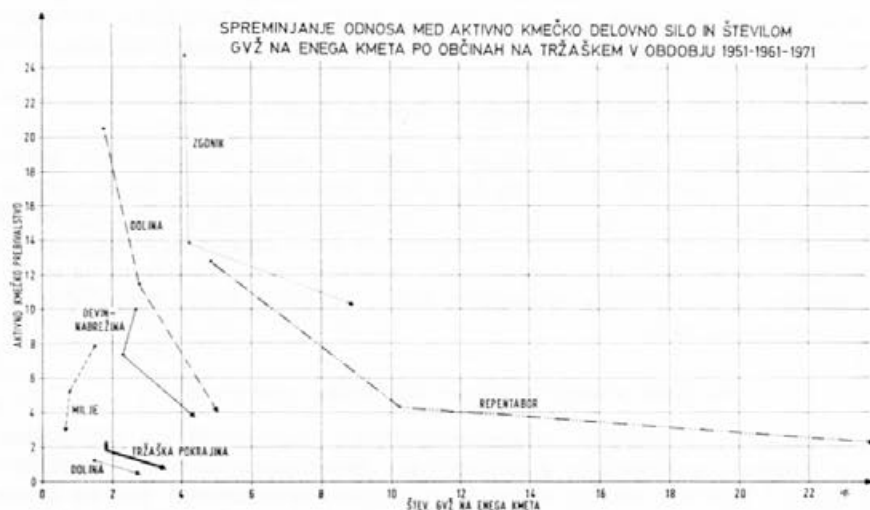
V socialnogospodarskem pogledu kmetijska proizvodnja vse bolj prehaja v domeno polkmečkih gospodinjestev. Neustrezna agrarna struktura sili namreč kmete v iskanje socialne in gospodarske varnosti, kar pa še ne pomeni tudi odtujevanja od kmetijske proizvodnje. L. 1978 Kmečka zveza v Trstu povzema oceno G. Piccolija, po katerem se poleg 2.000 aktivnih kmetov v Tržaški pokrajini ukvarja s kmetijstvom kot dodatno dejavnostjo vsaj še 13.000 oseb. Dejansko število prebivalcev, ki so na kakršenkoli način povezani s kmetijsko izrabo zemlje, je mogoče ugotoviti le s podrobnim anketiranjem prebivalstva.

Po popisu prebivalstva l. 1951 se je na Tržaškem aktivno ukvarjalo s kmetijstvom, gozdarstvom, lovom in ribolovom 2.896 oseb, deset let kasneje 2.121 in l. 1971 le še 859. Statistični podatki pričajo o močni povojni deagrarizaciji, posebno še v razdobju 1961—71. Postavlja se vprašanje, koliko omenjeni statistični pokazatelji stopnje deagrarizacije ustrezajo stanju in funkciji kmetijstva v pokrajini. Odgovor je mogoče dobiti na osnovi pretresa sicer skromnih podatkov o povojnih spremembah površin posameznih zemljiških kategorij in o gibanju števila živine, predvsem pa s pomočjo temeljite analize družbenogospodarskega stanja v nekaterih naseljih.

Odnos med številom aktivne kmečke delovne sile in številom živine

Kljub precejšnji nezanesljivosti nam statistični podatki nudijo vpogled v splošne spremembe socialne in gospodarske sestave tržaškega podeželja. Posebno v zadnjem času se število aktivnega kmečkega prebivalstva hitreje zmanjšuje kot pa število živine. Od l. 1951 do 1971 se je močno povečalo število živine, ki odpade na kmečko delovno silo. Izjema je le

miljska občina. L. 1951 je na Tržaškem odpadlo v povprečju 1,8 GVŽ na eno kmečko delovno moč, l. 1971 pa že 3,5. Ob poznavanju splošnega povojnega razvoja kmetijstva na Tržaškem ugotavljamo, da se zelo velik del kmetijske proizvodnje odvija na polkmečkih gospodarstvih.

Med prvima povojnima popisoma je prihajalo do vsklajenosti med zmanjševanjem števila živine in števila aktivne kmečke delovne sile. To je bil čas, ko se je »odvečno« prebivalstvo moralo izseljevati v prekmorske dežele in v notranjost Italije. Izboljšane gospodarske razmere v šestdesetih letih, povezane z vse močnejšim prekmejnim sodelovanjem, so omogočile večji razmah polkmečkih gospodarstev. Na ta način je postal delež aktivnega kmečkega prebivalstva neustrezen in zavajajoč podatek o stopnji deagrarnizacije.

Nekatere značilnosti socialne in prostorske funkcije kmetijstva na Tržaškem na primeru naselij Gropada, Trebče in Lonjer

Podrobno anketiranje in kartiranje treh naselij na Tržaškem, v katerih živi skoraj izključno slovensko prebivalstvo, je omogočilo vpogled v značaj kmetijstva in smer njegovega razvoja.

Lonjer predstavlja predmestno naselje s tradicionalno razvitim vrtnarstvom, vinogradništvom in živinorejo.

Naselje Trebče na vzhodnem Tržaškem Krasu je kmalu po vojni z izgradnjo glavne ceste izgubilo najboljše kmetijske površine; del jih je odrezala cesta, del pa jih izkorišča vojska, tako da je domačinom ostal le slabši del vaškega zemljišča.

Gropada leži tik ob meji na območju načrtovane proste industrijske cone in je še v veliki meri navezana na kmetijsko izrabo zemlje.

Za Lonjer je bilo na osnovi vprašalnika l. 1976 ugotovljenega le 4% aktivnega kmečkega prebivalstva, hkrati pa kar 22% polkmečkih gospodinjstev. V veliki večini mešanih delavsko-kmečkih gospodinjstev ni torej člana, ki bi bil izključno zaposlen na zemlji. Preko polovice aktivnega prebivalstva vsaj občasno pomaga pri kmečkem delu.

Izguba večjega dela kmetijskih površin je v Trebčah povzročila močno deagrarizacijo in vse večje opuščanje obdelave preostalih kmetijskih površin. Aktivne kmečke delovne sile ni več, ugotovili pa smo 4% polkmečkih gospodinjstev, ki redijo še več kot 20 glav goveje živine (podobno kot v Lonjerju). Poleg te, deloma tržne proizvodnje, moramo omeniti še številna gospodinjstva s samooskrbnim načinom kmetovanja, ki obdelujejo najbližje okoliške parcele.

Povsem drugačen je položaj v Gropadi; 11% gospodinjstev je še čistih kmečkih in 51% polkmečkih ob 3% aktivnega kmečkega prebivalstva. Polovica kmečkih gospodarstev je samooskrbnih; to so ostarela gospodinjstva, ki nimajo moči za blagovno proizvodnjo. Od polkmečkih gospodarstev je le slaba tretjina samooskrbnega tipa. Z obdelavo zemlje se v manjšem ali večjem obsegu ukvarja v celoti nad 80% gospodinjstev, med njimi tudi vrsta takih, ki jih po naših kriterijih ne moremo uvrstiti med polkmečka. Osnovna in daleč prevladujoča oblika kmetijske dejavnosti je živinoreja.

Vsem naseljem je skupno, da prebivalci zelo neradi prodajajo zemljo, saj jim poleg socialne predstavlja še znaten del narodnostne varnosti. Pritisk na zemljo je izredno močan, predvsem za rekreacijske in gradbene namene. V takem okolju, v bližini Trsta, kjer se je razmahnil kult izrabe prostega časa, ki z vsemi sredstvi pritiska na zemljo, zahteva vztrajanje pri kmetijski proizvodnji velike napore in odpovedi.

Rezultate socialnogospodarske proučitve treh vzorčnih naselij lahko v veliki meri posplošimo na večino naselij na Tržaškem: Lonjer na tržaška predmestna naselja na flišnem območju, Trebče na naselja ob infrastrukturalni osi Tržaškega ter Gropado na ostala naselja na kraški planoti.

Globalna kmetijska proizvodnja na Tržaškem

V globalno kmetijsko proizvodnjo smo šteli govedorejo, vinogradništvo in cvetličarstvo. Razlog za tako izbiro je bil v razpoložljivosti podatkov, čeprav le za l. 1977 oziroma 1978 (3), in v tem, da pomenijo osnovno kmetijsko usmeritev. Izven pregleda je ostalo nekdanje zelo pomembno vrtnarstvo, ki mu je po vojni v dobršni meri porezala korenine industrijska cona; ostale pa so še nekatere drobnejše dejavnosti kot so sadjarstvo, perutninarstvo, čebelarstvo.

Nekatere značilnosti nazadovanja števila goveje živine

Podobna nihanja, kot so bila ugotovljena za spremembe v zemljiških kategorijah, veljajo tudi za gibanje števila živine, le da je tu spremembe opaziti z eno ali dvoletno zakasnitvijo. Značilno je tudi, da je v tem času

prišlo do selekcije vrst živine. Sestava živine l. 1951 dokazuje, da je tržaško podeželje izšlo iz zadnje vojne še v močnih okovih tradicionalnega kmetijstva. Če je Trst za časa avstrijske vlade povzročil močno specializacijo kmetijstva v širokem zaledju (6), je s stagnacijo in nazadovanjem gospodarske moči povzročil, da je začela pešati tudi specializirana kmetijska proizvodnja. Dodaten dejavnik premika k samooskrbnemu značaju kmetijske proizvodnje sta pomenila zadnja vojna in nestalni politični položaj do podpisa londonskega sporazuma.

Nekako do l. 1960 se je število konj, ovac in koz zelo hitro zmanjševalo. V razdobju 1953—75 se je zmanjšalo število konj od 550 na 35, ovac z 225 na 12 ter koz s 1.240 na 25.

Drugače pa se giblje število goveje živine. Govedoreja ostaja sicer ena od osnovnih oblik kmetijske proizvodnje, vendar se je število goveje živine v omenjenem razdobju zmanjšalo od 4.530 na 2.090. Nazadovanje števila goveje živine je v primerjavi z gibanjem števila drugih vrst živine veliko bolj umirjeno, hkrati pa se kažejo močne razlike med posameznimi območji.

Najhitreje nazaduje število goveje živine v bližnji tržaški okolici ter na flišnem območju. Vzroki so predvsem v nenačrtnih posegih v pokrajino (urbanizacija, gradnja infrastrukturnih naprav itd.) ter v socialnogospodarskih spremembah, ki izhajajo iz njih. Na flišnem območju je že po tradiciji živinorejska proizvodnja zelo skromna, poleg tega so bili kmetijsko najboljši predeli žrtvovani za industrijsko cono.

Slejkoprej ostaja govedoreja zelo pomembna in trdna oblika kmetijske proizvodnje na kraški planoti izven že omenjene močnejše urbanizirane cone od Opčin prek Nabrežine do Devina.

Iz poprečnega obsega travniških površin, ki odpadejo na glavo goveje živine, izhaja, da se le-ta po l. 1970 počasi povečuje. Če je l. 1955 v občinah na Tržaškem odpadel na glavo goveje živine 1-2 ha travniških površin, se je l. 1975 ta površina povečala v poprečju za en hektar. V vsem je izjema miljska občina. Opisani razvoj je formalno zelo lahko opisati: stopnja zmanjševanja števila goveje živine je večja od stopnje zmanjševanja obsega travniških površin; težje pa je prodreti v vzroke takemu razvoju.

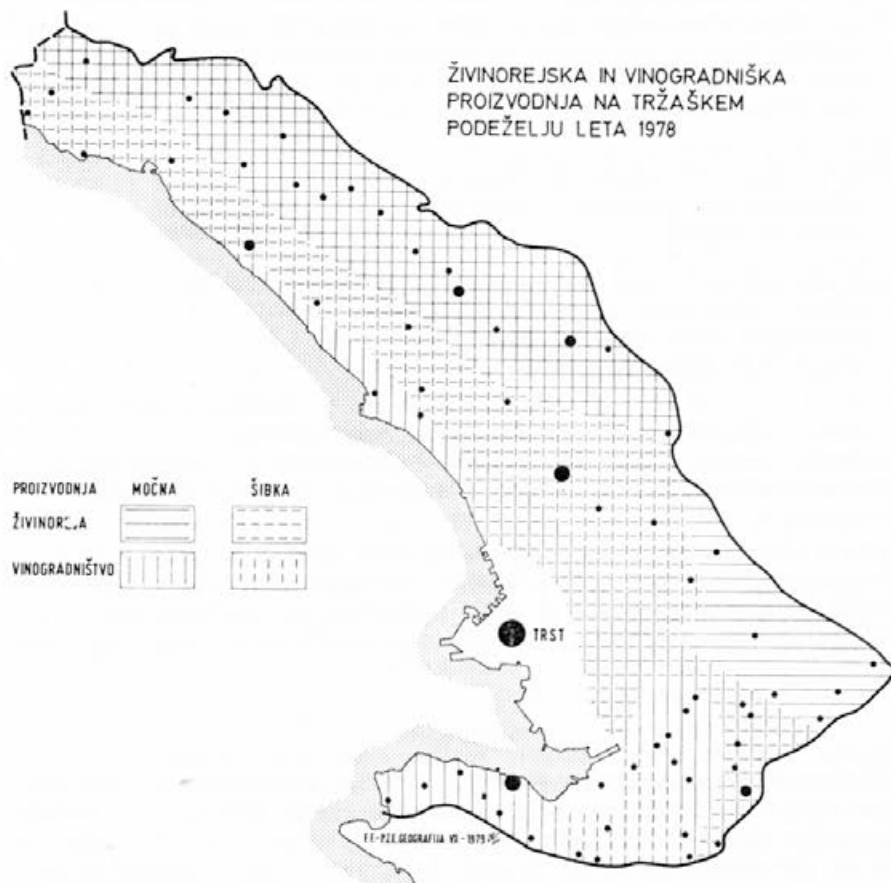
Prostorski značaj govedoreje

Po podatkih Kmečke zveze v Trstu je bilo l. 1978 na Tržaškem 1.903 glav goveje živine. Podatki po posameznih naseljih so omogočili rajonizacijo Tržaškega glede na število živine. Izdvojena so bila štiri območja:

1. kraška planota zahodno od Južne železnice, vključno z naselji Bani, Trebče in Padriče;
2. obmejni (ostali) del kraške planote;
3. Trst s predmestji;
4. flišno območje.

Infrastrukturna in urbanizacijska os Tržaškega, ki vključuje največja podeželska naselja (Kontovel, Prosek, Križ, Nabrežino, Sesljan, Devin), je ohranila le skromno živinorejsko proizvodnjo. Na tem območju redijo 15 % goveje živine. Velike, nekdanj kmetijsko izkoriščane površine kultiviranega krasa so vse bolj zaraščene. Osnovni vzrok za tako stanje je uničenje dela kmetijskih površin za infrastrukturne in vojaške naprave, gradnjo stanovanjskih objektov, različne oblike omejevanja izrabe zemlje itd. Vse to je poleg uničenja kmetijske zemlje, razkosanja posesti, otežkočenosti dostopa do posameznih delov posesti, imelo tudi socialnogospodarske posledice, ki so se odrazile v povečani deagrarizaciji in opuščanju obdelave zemlje. Močno vlogo v kmetijski izrabi zemlje igrajo tudi zemljiške špekulacije.

Ostali del kraške planote predstavlja osnovnega nosilca živinorejske proizvodnje na Tržaškem, saj redi kar 72 % govedi. V skladu s tem je tudi zemlja še močno kmetijsko izkoriščena. Opuščajo predvsem površine, na katerih je kmetovanje na robu rentabilnosti. Najmočnejša živinorejska proizvajalca sta na vzhodnem Tržaškem Krasu in to Bazovica in Gročana; vsako od teh naselij redi več goveje živine kot celotno flišno ozemlje.

Na prvi pogled nekoliko preseneča, da govorimo o kmetijstvu na mestnem območju Trsta. Toda presenečenje je manjše ob podatku, da ima to območje 5% staleža živine na Tržaškem. Živinorejski proizvajalci so na vsem predmestnem delu, od Boveda do Sv. Marije Magdalene.

Flišno območje, čeprav sorazmerno obsežno, pa ima le 8% goveje živine. Obsežna območja, med njimi večji del miljskih gričev, so praktično brez govedi.

Prostorske poteze vinogradništva

Zaradi posebnih naravnih pogojev, ki jih zahteva vinska trta, je regionalna razporeditev vinogradov na Tržaškem zelo pisana. Glede na obseg vinske proizvodnje jih lahko delimo na pet osnovnih območij:

- a) **Zahodni Tržaški Kras**, ki je najmočnejši proizvajalec vina (35% ali 3.750 hl vina letno). Območje obsega Tržaški Kras od Repentabra do Medje vasi oziroma Stivana. Na tem območju se vinogradništvo izrazito prepleta z živinorejo, kar ima tudi svojstven odraz v načinu izrabe zemlje: neposredno okoli vasi se nahajajo vinogradi, sledi pas travniških površin, tem pa pas nekdanjih kraških pašnikov. Taka zaporednost izrabe je odraz stopnje kultiviranosti kraških površin: z oddaljenostjo od naselij so kraške površine vse manj kultivirane.
- b) **Flišni obrežni pas med Nabrežino in Barkovljami** daje 9% vinske proizvodnje na Tržaškem. Območje je za vinogradništvo zelo primerno. Glavne probleme povzročajo slabe poti in nujnost namakanja.
- c) **Trst s predmestji** obsega isto območje kot pri živinorejski rajonizaciji, torej flišno pobočje s predmestji. Tradicionalno vinogradništvo je ohranilo svojo vlogo ne samo na robu, ampak celo v samem mestu in ima z 19% pomemben delež v proizvodnji vina na Tržaškem.
- d) **Flišno območje dolinske občine** predstavlja v naravnem pogledu nadaljevanje izredno ugodne lege na pobočju, ki se vzpenja na kraško planoto. Kljub sorazmerno majhni površini v primerjavi z vinogradniškim delom kraške planote pa je proizvodnja vina zelo velika (28%).
- e) **Miljski griči** v kmetijski izrabi niso usmerjeni le enostransko v vinogradništvo, zato tudi sorazmerno majhen delež vina v produkciji pokrajine — 9%, ampak se v večji meri uveljavljata sadjarstvo in vrtinarstvo. Tak način izrabe pa v vse večji meri pospešuje razpršena urbanizacija.

Cvetličarstvo

Cvetličarstvo predstavlja sodobno in visoko specializirano obliko kmetijstva, ki ni več vezana na posebne naravne pogoje, temveč le na sociogospodarske: delovno silo, kapital, trg, itd. Zaradi tega je izredno občutljiva na vse spremembe socialnega in gospodarskega značaja. V večji meri se je

ta oblika kmetijstva razvila na kraški planoti med Saležem in Kontovelom (70 % ali 20 obratov), četrtna obratov je v Trstu in le dva še v Miljah.

Regionalne značilnosti kmetijstva v obmestju Trsta

Kmetijstvo obmestnega tipa ima izrazito polifunkcijski značaj. Tradicionalni značaj zaposlovalca delovne sile je skoraj povsem izgubilo, zato pa se je povečala vrednost ostalih funkcij.

Proizvodnja hrane na ugodnih tleh v bližini mest prispeva k znižanju proizvodnih stroškov. Izkušnje kažejo, da je v času kriz edina učinkovita oskrba tista iz bližine mesta (7). Vse večji pomen dobiva kmetijstvo v ekološkem in estetskem pogledu; kmetijstvo mora namreč sodelovati pri vzdrževanju naravnega ravnotežja, pri obnovi naravnih elementov (zraka, vode, prsti), pri oblikovanju estetske (kultivirane) podobe pokrajine, kar je pogoj za razvijanje najširših oblik rekreacije itd.

Na Tržaškem so posamezne funkcije kmetijstva različno močno razvite. Po statističnih podatkih daje kmetijstvo osnovo za preživljanje le zelo majhnemu številu ljudi. Terenska proučevanja so pokazala na širši obseg socialne varnosti prebivalstva, ki se kakorkoli ukvarja s kmetijstvom. Nizka kvalifikacijska sestava sili prebivalce k večji ali manjši dodatni kmetijski proizvodnji. Občutek večje socialne varnosti, ki ga nudi zemlja, je poudarjen z občutkom narodnostne varnosti.

Proizvodna moč kmetijstva na Tržaškem se iz leta v leto manjša. Vzroki za tak razvoj so številni in izrazito kompleksni, vendar je med njimi posebno v ospredju uničenje najboljših kmetijskih površin za povečanje industrijske cone. V zelo kratkem času je bil sproletariziran precejšen del dolinske občine ob hkratnem uničenju najbolj intenzivne kmetijske proizvodnje vrtnarskega tipa. Tudi značaj kmetijske proizvodnje se menja: od izrazito blagovne (cvetličarstvo, živinoreja), prek delno blagovne, izrazito samooskrbne do vse izrazitejših oblik »ljubiteljskega« kmetijstva, po sebo v vinogradništvu.

Stopnja vključevanja kmetijstva v krogotok vzdrževanja naravnega ravnotežja zavisi od družbenega odnosa do kmetijstva oziroma od načina prostorskega načrtovanja. Kmetijstvo na Tržaškem zaenkrat še nima nikakršne vloge sonosilca regionalnega razvoja. Agrarna pokrajina je postavljena izrazito v opozicijo razvoju neagrarnih dejavnosti v pokrajini. Le-te se širijo zlasti na že omenjenih flišnih območjih v delu tržaške, dolinske in miljske občine (pristaniško-industrijska cona) ter v pasu ozemlja od tržaške industrijske cone prek Opčin, Proseka, Križa, Nabrežine, Sosljana in Devina (urbanizacija in infrastrukturni koridor). Kmetijske proizvodnje na tem območju skoraj ni, kljub temu, da je dobršen del te zemlje med kmetijsko najprimernejšimi na Tržaškem Krasu.

V kmetijskem oziru lahko delimo Tržaško na dve osnovni območji: kmetijsko nedejavno (pasivno) ter kmetijsko dejavno območje. Proučitev nekaterih dejavnikov prostorskega razvoja je pokazala, da lahko govorimo o gospodarsko razvitem v prvem in o gospodarsko nerazvitem območju v drugem primeru (8).

Iz vsega povedanega se vidi, da bi kmetijstvo moralo biti neposredno vključeno v reševanje neskladij regionalnega razvoja, kar pa hkrati pomeni reševanje prostorskih problemov slovenskega prebivalstva na Tržaškem.

Viri in literatura

1. L'andamento economico della Provincia di Trieste, Ufficio provinciale di statistica, Trieste.
2. Censimento Generale della Popolazione (1951, 1961, 1971), Istituto centrale di statistica, Roma.
3. Podatki Kmečke zveze v Trstu.
4. Anketiranje gospodinjstev in kartiranje izrabe zemlje naselij Gropada in Trebče je l. 1976 izvedel Slovenski raziskovalni inštitut (Slori) v Trstu.
5. Anketiranje gospodinjstev v Lonjerju sta l. 1976 izvedla prof. Gojmir Budal in prof. Ksenija Levak.
6. Klemenčič Vladimir, Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom, Dela 8, SAZU, Ljubljana 1959.
7. Falque Max, Vers une nouvelle fonction de l'agriculture périurbaine, Etudes rurales 49—50, 1973, s. 69—96.
8. Klemenčič Marijan, Funkcijska analiza naselij na Tržaškem Krasu, Geografski vestnik 49, Ljubljana 1977.

AGRARIAN PRODUCTION IN THE AREA SURROUNDING TRIESTE

Marijan Klemenčič

(Summary)

The agrarian production in the Trieste area has recently become rather specialised: the highly varied agrarian production of the first post-war years, in itself a prolongation of the agrarian self-sufficiency necessary during the last War, has become narrowed down to just a few products — wine, milk, meat, flowers, and vegetables; this clearly reflects the influence of Trieste upon agrarian production. Also as regards those working on land and as such active in agrarian production considerable changes can be observed; the period of moderate deagrarianization until the sixties was followed by a period of rapid decline of the number of active farming population, and as a result of this a considerable part of the agrarian production comes at present from the semi-agrarian sector.

The field investigations have led to the identification of various forms of agrarian production; agrarian production of goods for the market, agrarian production of goods only in part intended for the market, agrarian production for merely domestic needs, and increasingly agrarian production »for the love of it«.

Statistical indices of the situation in farming in the Trieste area (percentage of active farming population) have been found to be inadequate for our purpose, mainly because of the numerous different forms

of farming and also because of the special role of farming in the surroundings of Trieste.

As regards the character and the volume of agrarian production, regions with concentration on the following activities can be identified:

- 1 Livestock breeding, Vineyards (western Trieste Karst region)
- 2 Vineyards, Livestock breeding, Horticulture (Trieste with suburbs)
- 3 Livestock breeding (eastern Trieste Karst region)
- 4 Vineyards (between Nabrežina and Barkovlje)
- 5 Vineyards, Horticulture, Orchards (the flysch region in Dolina and Milje).

The regional problems of farming are directly bound up with the general regional development in the Trieste area; in view of the fact that both the agrarian production and the agrarian land are largely in the hands of the members of the Slovene national community it is perfectly obvious that the solving of the social and national questions is directly related to the solutions adopted for farming or rather to the solutions intended to overcome the discrepancies in the regional development.